

A virágos kőris kórokozói

Prof. dr. Szabó Ilona – ny. egyetemi tanár

Virágos kőris

www.azevfaja.hu

A virágos kőris (*Fraxinus ornus* L.) keleti szubmediterrán flóraelem, elterjedésének északi határa hazánktól csak kissé húzódik északabbra. A betegségekre kevésbé fogékony, mint a másik két őshonos kőrisfaj, a magas és a magyar kőris. Ez utóbbi két fajtán előforduló kórokozók azonban, kisebb gyakorisággal és enyhébb tüneteket okozva, a virágos kőrisen is megjelenhetnek.

A virágos kőris sajátos levélkórokozói a *Phyllosticta orni* és a *Discula orni* konídiumos gombák. Mindkettő 3–4 cm átmérőjűre is megnövő, kerekded, világosbarna levélfoltokat okoz, amelyek gyakran apró levélgubacsoktól vagy egyéb rovarkárosításoktól indulnak ki. Hazánkban helyenként gyakori betegség, különösen újulaton, csapadékosabb időjárás esetén figyelhető meg.

A magas és a magyar kőrisen jelentős betegséget, hajtáspusztulást okozó *Hymenoscyphus fraxineus* kórokozó a virágos kőrisen természetes körülmények között, erdőállományokban, eddigi tapasztalatok szerint nem fordult elő.

Mesterséges fertőzési kísérletekben azonban e fajaj csemetéit is megbetegíti, és csemetekertben, magas infekciós nyomás esetén természetes megfertőződést is megfigyeltek.

A kőrisvésznek is nevezhető betegséget, a kórokozó konídiumos alakját (*Chalara fraxinea*) 2006-ban írták le Lengyelországban. Hazánkban a betegséget és kórokozóját 2008 tavaszán azonosítottuk első ízben (Szabó, 2008; Sza-

Chalara fraxinea kártétele

Hymenoscyphus fraxineus

bó és mtsai., 2009). Azóta a magas kőris állományokban általánossá vált, és komoly, erdőgazdasági következményekkel járó veszélyt jelent a fajra nézve.

Erdőállományokban a virágos kőrisen nem valószínű e kórokozó általi járványos mértékű pusztulás előfordulása, de szórványosan enyhébb tünetek megjelenését nem zárhatjuk ki. A betegség tavasszal könnyen felismerhető a friss hajtások fagykára emlékeztető hervadása, pusztulása és a jellegzetes kéregfoltok megjelenése révén. Noha a kórokozó életciklusa mára már ismert, hatásos, gyakorlatban is alkalmazható védekezési módszerek még nem állnak az erdőgazdálkodás rendelkezésére.

A kőrisek levelein érmenti, levélnyélre is lefutó elhalásos foltokat okoz a *Phomopsis pterophila* konídiumos gomba. Hajtások, vesszők kérgén is barna foltokat okoz, különösen csemetekén. Megtalálható és kitenyészthető a *Chalara fraxinea* okozta kéregelhalásokban és azok környékén is, mint másodlagos kórokozó, más gyengültségi jellegű kórokozók, gyakran *Fusarium* fajokkal együtt.

A vékonyabb-vastagabb ágak és a törzs kérgét megtámadó baktériumos rák (kórokozó *Pseudomonas savastanoi* pv. *fraxini*) és nektriás rák (kórokozó *Nectria galligena*) a magas kőrisen gyakori (Szabó, 2006). A virágos kőrisen specifikusan nincsen adatunk e két kéregbetegség előfordulásáról, de megjelenésük e faj esetében sem zárható ki.

Tő- és törzskorhasztó taplók vonatkozásában, specifikusan a virágos kőrisen a vastag kérgű tapló (*Ganoderma adspersum*), a lépcsőzetes tapló

(*Oxyporus populinus*) és a labirinttapló (*Daedalea quercina*) előfordulásáról van hazai adatunk.

Általában a *Fraxinus* fajokon azonban még számos, sokgazdás taplógombát dokumentáltak. Ilyenek a bükktapló (*Fomes fomentarius*), az almafa rozsdástapló (*Inonotus hispidus*), a kétalakú csertapló (*Inonotus nidus-pici*) és a vöröstapló (*Pbellinus torulosus*).

Kőrisfajok elhalt faanyagán számos szaprotróf taplófaj is megtalálható: barna egyrétűtapló (*Corioliopsis gallica*), gumós kéreggomba (*Oxyporus late-marginatus*), lepketapló (*Trametes versicolor*), borostás egyrétűtapló (*Trametes hirsuta*) és ritkán a fekete lemezestapló (*Lenzites warnieri*) is (Igmándy, 1991).

A felsorolt csövestaplókon kívül egyéb kozmopolita korhasztó gombák is gyakoriak lehetnek, például a hasadtlemező gomba (*Schizophyllum commune*), a borostás réteggomba (*Stereum hirsutum*), a lilás réteggomba (*Chondrostereum purpureum*) és mások.

Irodalom

- IGMÁNDY ZOLTÁN (1991): *A magyar erdők taplógombái*. – Akadémiai Kiadó, Budapest.
- SZABÓ ILONA (2006): Az év fája. A magyar kőris kórokozói. – *Erdészeti Lapok*, 141(12): 414–415.
- SZABÓ ILONA (2008): A magas kőris *Chalara fraxinea* okozta hajtás és vesszőpusztulásának megjelenése Magyarországon. – *Növényvédelem*, 44(9): 444–446
- SZABÓ ILONA, NÉMETH LÁSZLÓ ÉS NAGY LÁSZLÓ (2009): A magas kőris hajtáspusztulása. – *Erdészeti Lapok*, 144(2): 46–48.

Képek: Björn S., Food and Environment Research Agency – FERA